Rúholláh Khomeini

LEVÉL GORBACSOVNAK*

FELVEZETŐ

Mohamed próféta példáját követve, ezeregyszáz évvel később Khomeini *imám* levelet küldött Mihail Gorbacsovnak, melyben felkérte a legfelsőbb szovjet vezetőt, hogy *„komolyan tanulmányozza az iszlámot”*.

Az IRNA hírügynökség szerint 1989. január 4-én háromtagú delegáció utazott Moszkvába, dr. Laridzsani, Marzsijeh Hadidcsi asszony, Dzsavadi-Amoli *ajatollah* vezetésével, mely átadta Khomeini *imám* levelét az államfőnek. A delegációt Gorbacsov magánképviselője, továbbá a Kreml protokollfőnöke, a külügyminisztérium alelnöke, a moszkvai pénteki ima *imám*ja és más szovjet személyiségek fogadták.

A következő napon Gorbacsov irodájába kísérték az iráni delegációt, ahol szívélyes fogadtatásban részesült. Kölcsönös udvariassági formulák elmondása után, ami körülbelül húsz percig tartott, felolvasták és tolmácsolták az üzenetet. A látogatás ideje alatt Gorbacsov egyebek között kijelentette: *„Mindenképpen válaszolni fogok az imám levelére; üdvözletemet küldöm az iráni népnek. Értesítsék az imámot, hogy a Szovjetunióban nemsokára életbe lép a vallásszabadság törvénye. (…) Megtisztelő számomra, hogy én vagyok az első államfő a világon, akinek az imám üzenetet küldött. (…) Régóta figyelemmel kísérjük az átalakulásokat, melyeket az iráni iszlám forradalom végrehajtott. Legmélyebb tiszteletünket fejezzük ki a rendszer iránt, amit az iráni nép Khomeini imám vezetésével létrehozott.”*

Annyit szeretnénk hozzátenni, hogy a fiatal kazahok 1986 decemberében Alma-Atában, a forradalom kitörésekor *„Allah akbar”* kiáltottak, ami száz ember életébe került. Ugyanezt lehetett hallani 1988-ban Azerbajdzsánban. Ma már a szovjet mecsetek minaretjeiből hangzik fel e kiáltás, a *takbír,* amely a rituális imára való készületet jelzi. Ez valószínűleg megzavarja a Kreml vezetőinek álmát, hiszen nagyon jól tudják, hogy a jelenlegi ötvenmillió muzulmán 2000-ben – a gyarapodásnak hála – a harmadik legnagyobb népesség lesz a mai Szovjetunió területén. *„Először fordul elő* – írja egy híres szakértő –, *hogy a szovjet hatalomnak olyan politikai-ideológiai rendszerrel kell szembesülnie, amely ellen nem tud küzdeni.”*[1]

Claudio Mutti, 1989 februárjában

---

* A fordítás alapjául szolgált Imam Khomeynî: *Lettera a Gorbaciov*. Parma, 1989, Edizioni all'Insegna del Veltro /Fuori collana/. [Összevetettük az Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works kiadásával, és minimálisan igazítottuk ahhoz, alapvetően meghagyva az olasz fordítás jellegzetességeit. – Köszönetet mondunk Király Liliomnak a fordítói kézirat legépeléséért. *(A szerk.)*]

[1] H. Carrère d'Encausse: *Esplosione di un impero? La rivolta delle nazionalità in URSS*. Róma, 1980, Edizioni E/O, 297. o.

A LEVÉL

A Könyörületes és Irgalmas Isten nevében!

Igen tisztelt Gorbacsov úr, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke, örömöt és gyarapodást kívánok Önnek és a Szovjetunió népeinek!

Miután vezetőnek választották, a politikai események elemzésekor – különös tekintettel a Szovjetunió problémáira – felhívta a figyelmet arra, hogy új korszakba jutott, ami felülvizsgálást, változást és új vonalvezetést igényel. Minthogy az Ön bátorsága és merészsége szembenézett a világ realitásaival – s ez forrása lehet az aktuálisan uralkodó állapotok megváltoztatásának és alakításának –, ez arra késztetett, hogy kiemeljek néhány fontos dolgot.

Ha az Ön újabb elgondolásai és határozatai arra szolgálnak, hogy a párt problémáit és részben népe nehézségeit orvosolják, akkor is dicséretre méltó, hogy vette a bátorságot egy ideológia felülvizsgálatára, mely évek óta vaserődben tartja fogva a föld forradalmárait. Ha gondolatai ezen esetleges tények fölé emelkednének, az első, ami sikert szerezhetne Önnek, ha elődei politikájának felülvizsgálását kezdeményezné, a politikáét, amely eltörölte Istent és a vallást a társadalomból. Minden bizonnyal ez volt a legsúlyosabb veszteség, amit a Szovjetunió népei elszenvedtek. Tudnia kell, hogy a világ problémáinak reális megközelítése csak ilyen úton fogható fel.

Természetesen lehetséges, hogy a téves módszerek, illetve a megelőző kommunista kormány embereinek hibás tevékenysége okán a nyugati világot egy zöld kertnek képzelik, legalábbis ami a gazdasági területet illeti. Az igazság azonban másutt van. Ha ilyen körülmények között Ön csak arra korlátozódna, hogy a kommunista és szocialista gazdaság gordiuszi csomóit a nyugati kapitalizmus szabályai szerint megoldja, ez nemcsak hogy nem tenné jóvá a rosszat a társadalmában, de szükség lesz arra, hogy másvalaki jöjjön, aki orvosolja az Ön hibáit. Ami a gazdasági és szociális módszereket illeti, a marxizmus valóban zsákutcába jutott, habár a nyugati világ is ugyanezzel a problémával áll szemben, csak más formában, a többi nehézséggel egyetemben.

Igen tisztelt Gorbacsov úr! Bizonyosan fel kell nyitnia szemét az igazságra. Országának legfőbb nehézségeit nem a magántulajdon, a gazdaság vagy a szabadság kérdése okozza. Az Önök legnagyobb problémáját az Istenben való igaz hit hiánya képezi, és ugyanez vezette a Nyugatot is vakvágányra, a semmibe.

Az Önök legfőbb hibája, hogy régóta harcot vívnak Isten, a létezés és a teremtés forrása ellen.

„Országának legfőbb nehézségeit nem a magántulajdon, a gazdaság vagy a szabadság kérdése okozza. Az Önök legnagyobb problémáját az Istenben való igaz hit hiánya képezi, és ugyanez vezette a Nyugatot is vakvágányra, a semmibe.”

Igen tisztelt Gorbacsov úr! Mindannyian tisztában vagyunk már azzal, hogy mostantól politikai-történelmi múzeumokban kell keresni a kommunizmust. A marxizmus tehát az emberek egyetlen valódi szükségletére sem adott választ. Csupán egy materialista doktrínáról van szó, mellyel semmi esetre sem lehet kivezetni az emberiséget abból a krízisből, amely éppen a szellemben való hitetlenségből fakad. S ez a legfőbb rossz, úgy a keleti, mint a nyugati társadalmakban.

Igen tisztelt Gorbacsov úr! Meglehet, nem fordított hátat a marxizmus bizonyos elméleti aspektusainak, és a jövőben is előterjeszti majd ebbéli meggyőződését diskurzusokban; valójában azonban tudja, hogy nem igaz a gyakorlatban. Kína vezetője mérte az első ütést kommunizmusra, Ön a másodikat, s úgy tűnik, egyben az utolsót is. A világon ma már nem létezik olyasmi, amit kommunizmusnak neveznek.

Mindazonáltal tényleg kívánom Önnek, hogy amikor ledönti a marxista illúziókat, ne essen a Nyugat fogságába, a Nagy Sátán fogságába. Remélem, hogy igaz dicsőségre lel abban, hogy kisöpörte a történelemből és országából az utolsó poshadt üledékét is annak, amit az eltévelyedett kommunista világ hozott létre hetven éven át. Ma már azok a kormányok, amelyek az Önök irányvonalában mozognak, és a népükért dobog a szívük, sem hajlandók többé hatalmas energiákat fektetni abba, hogy földalatti kreálmányokkal bizonyítsák a kommunizmus sikereit, amelynek csontjai oly hangos ropogással morzsolódnak, hogy már fiaik fülébe is eljutott.

„(...) a létező egyfelől látható, másfelől láthatatlan, tehát az is létezik, ami nem anyagi."

Igen tisztelt Gorbacsov úr! Amikor az Önök egyik köztársaságában hetven év után felhangzott a mecsetekben az *„Allah akbar"* és a hitvallás tanúbizonysága az utolsó Próféta (béke legyen Vele és utódaival) missziójáról, minden tisztalelkű muzulmán hívő sírva fakadt az örömtől.

Ezért éreztem fontosnak, hogy felhívjam a figyelmét erre a problémára, és arra szeretném kérni, hogy gondolkodjon el még egyszer e kétféle világszemléleten, az anyagelvűn és azon, amit az isteni egység doktrínája sugall. A materialisták az érzékelést tekintik a megismerés kritériumának, s ezen alapul világról alkotott elképzelésük. Mindaz, ami az érzékek által nem ismerhető meg, kívül esik a tudomány területén. Eszerint csak az létezik, ami az anyaggal azonos, tehát mindaz, ami nem matéria, szerintük nincs is. Következésképpen a metafizikai világ, Isten létezése, a kinyilatkoztatás, a prófétai misszió, a feltámadás számukra nem egyéb, mint mese.

A valódi megismerés kritériumait, a monoteisztikus felfogás alapjait viszont két dolog képezi: az érzékelés és a gondolkodás. Tehát mindaz, ami racionális, akkor is, ha érzékekkel nem fogható fel, a tudomány területéhez tartozik. Következésképp a létező egyfelől látható, másfelől láthatatlan, vagyis az is létezik, ami nem anyagi. Minthogy a konkrétum feltételezi az elvontat, úgy az érzéki megismerést az elvi megismerés támasztja alá. A *Szent Korán* a materialisztikus szemlélet alapjait is cáfolja. A következő szavakat adja azok szájába, akik azt gondolják, hogy Isten léte csak akkor lenne igazolható, ha látnánk: *„Nem fogunk hinni tenéked mindaddig, amíg szemtől szembe nem látjuk magát Istent"*, és kinyilvánítja, hogy *„Egyetlen tekintet sem észleli, ám Ő észlel minden tekintetben. Ő a Mindenen Áthatoló, a Mindenről Értesült."*[2]

De hagyjuk most a kegyes *Korán*t és az isteni kinyilatkoztatással, a prófétai küldetéssel és a feltámadással kapcsolatos okfejtést, mert Ön még e párbeszéd elején tart. Egyáltalán nem állt szándékomban filozófiai problémák útvesztőjébe sodorni, az iszlám bölcselet kérdéseibe különösen nem. Csupán egy-két egyszerűbb, az emberi természettel és a tudattal kapcsolatos

[2] [*Szent Korán* 2:55, majd 6:103. Baranyi Tibor Imre ford. *(A szerk.)*]

példát szeretnék mutatni Önnek, amelyek politikusoknak is hasznára lehetnek.

Maga a tény, hogy a puszta, át nem lelkesített anyag nem rendelkezik öntudattal, alaptételt képez. Tehát legyen szó egy szakrális kőemlékről, vagy egy emberi testről mintázott szoborról, az illető tárgy részeinek nincs tudomásuk egymásról. Ennek pontosan az ellenkezőjét látjuk, mégpedig a lehető legvilágosabban, az emberi individuumok vagy az állatok esetében. Nekik tudomásuk van minden részükről, tudják, hogy éppen hol tartózkodnak, mi történik a környezetükben, illetve, hogy mi történik a világgal. Ebből következik, hogy létezik az emberekben és az állatokban valami, ami másmilyen, ami az anyag felett áll, vagyis attól különböző, és fennmarad a halál után.

Az ember magától értetődően áhítozik az abszolút tökéletességre. Ön jól tudja, hogy az individuum mennyire vágyakozik a világ feletti abszolút hatalomra. Valójában semmilyen hatalom nem nyűgözi le, ami nem ilyen. Ha az egész világ rendelkezésére is állna, és valaki azt mondaná, hogy létezik egy másmilyen világ, természetesen törekedne annak birtoklására. Bármennyire tanult legyen valaki, ha felvilágosítanák, hogy léteznek más tudományok, magától értetődő módon el akarná sajátítani azokat.

Így hát léteznie kell egy abszolút hatalomnak és tudásnak, amelynek az ember odaajándékozza a szívét. Ez a mindenható Isten. Mindannyian tudjuk ezt, akkor is, ha nem vagyunk tudatosak e tekintetben. Az ember az abszolút igazságot próbálja elérni, és Istenben kihunyni. A végtelen létre való vágyakozás minden individuum természetében rejlik, ami a végtelen világ létezésének jele, mely mentes a haláltól.

Ha Ön, Igen tisztelt uram, szeretné elmélyíteni ezeket az érveket, kiadhatná a szükséges rendeleteket arra vonatkozóan, hogy az ilyen jellegű diszciplínák szakértői a nyugati filozófiák szövegeinek tanulmányozásán kívül fordul-

„Mindazonáltal tényleg kívánom Önnek, hogy amikor ledönti a marxista illúziókat, ne essen a Nyugat fogságába”.

janak al-Fárábi és Ibn Szína peripatetikus filozófiai művei felé. Általuk világossá válik, hogy az okság princípiuma, minden megismerés alapja, nem az érzéki, hanem az értelmi szférához tartozik. Ugyanez érvényes az univerzális kifejezések meglétére és az általános törvényekre, ugyanis minden értelmes érvelés az imént említetten alapszik. Kézbe vehetnék Szuhravardí könyveit is az illumináció filozófiája kapcsán. Feltárnák az Ön számára, hogy a testnek vagy egyéb anyagi létezőknek megvilágításra van szükségük, egy abszolút Fényre, mely távol áll az érzékektől; úgy, ahogy az ember lényegét illető saját azonosságának megértése sem külső érzéki jelenséget képez. Ezen kívül kérjék fel az önök nagy professzorait, hogy tanulmányozzák Mulla Szadra (Istennek teljék benne öröme, s támassza fel az Ítélet napján a próféták és erényesek sorában) teozófiáját. Ebből világosan kitűnne, hogy a tudományos igazság bizonyosan olyan valóság, amely távol áll az anyagtól, hogy minden gondolat immateriális és nincs alávetve az anyag törvényeinek.

Végül pedig, mivel nem szeretném fárasztani, felhívnám a figyelmét a muszlim gnosztikusok műveire, főleg Muhjid-dín Ibn Arabí munkáira. Ha meg szeretné ismerni ennek a nagyságnak az érveléseit, küldjön néhány szakértőt Komba, olyanokat, akik jártasak ilyen jellegű problémákban, és akkor néhány év múlva Isten segítségével

„(...) az első, ami sikert szerezhetne Önnek, ha elődei politikájának felülvizsgálását kezdeményezné; a politikáét, amely eltörölte Istent és a vallást a társadalomból."

megérthetnék mélységüket, amely vékonyabb egy hajszálnál és a valódi megismerés egymást követő állapotait képezi.

Igen tisztelt Gorbacsov úr! E problémák előzetes bevezetése után megkérném, hogy komolyan tanulmányozza az iszlámot, nem mintha a muzulmánoknak szüksége lenne Önre, hanem a vallás egyetemes értékei miatt. Ezek az értékek a megszabadulás eszközei lehetnének, és a népek jólétét szolgálnák, megoldhatnák az emberiség alapvető nehézségeinek csomóját. Az iszlámban való elmélyedés örökre megszabadítaná az afganisztáni és az ahhoz hasonló világi problémáktól.

Mi úgy tekintünk a világ valamennyi muzulmánjára, mint országunk muzulmánjaira, s mindenkor részt veszünk sorsukban. A szertartások részleges szabadságával, amit némely szovjet köztársaságban engedélyezett, bizonyította, hogy többé nem tekint úgy a vallásra, mintha a társadalom ópiuma lenne. Egyébként ama vallás, mely Iránt kősziklához hasonlatossá tette a nagyhatalmakkal szemben, talán a nép ópiuma? Vagy az a vallás, amely foganatosítani akarja a törvényt a világban, és megszabadítani az embereket materiális és pszichikus béklyóktól, talán a társadalom ópiuma? Valóban, az a vallás, amely eszközzé válik, és kisebb-nagyobb hatalmak rendelkezésére bocsájtja a muszlim országok spirituális és materiális forrásait, s azt kiáltja az embereknek, hogy a vallást el kell választani a politikától, igen, az a népek ópiuma. De ez nem igazi vallás, hanem olyan, amit népünk úgy nevez, hogy „amerikai".

Végezetül őszintén kinyilvánítom, hogy az Iráni Iszlám Köztársaság, amely a muszlim világ legerősebb védőbástyája, nagyon könnyen betölthetné az ideológiai űrt az Önök rendszerében. Országunk mindenesetre, miként a múltban is, hisz a jó szomszédság kölcsönös viszonyában, és ennél az elvnél fogva táplálja legmélyebb tiszteletét.

„Békesség szálljon azokra,
akik követik az útmutatást!"[3]

1989. január 1.

Rúholláh al-Múszaví al-Khomeini

Ford. Tárkányi Beatrix

[3] [*Szent Korán* 20:47. Ford. uő. *(A szerk.)*]